

זהירות ובטיחות בדרכים מצילות חיים

נהיגת צעירים ואלכוהול

מידע למורה

גיל הנהג משפיע על מידת המעורבות בתאונות - ככל שהגיל גבוה יותר, ניכרת ירידה יחסית של מעורבות בתאונות דרכים.

צעירים נוסעים מהר יותר ומבצעים יותר עבירות תנועה בעלות מקדם סיכון גבוה. גורמי תאונות דרכים בגיל הצעיר:

- אי מתן זכות קדימה
- פנייה לא נכונה
- מהירות מופרזת
- תאונת יחיד - התהפכות, התנגשות ברכב ובעצמים אחרים, החלקות וירידה מהכביש.

דפוסי השימוש ברכב של הנהג הצעיר שונים מאלו של הנהג המבוגר; הנהגים הצעירים מרכיבים כניסעות ליליות למטרות בילוי ומפגש חברתי, בעוד שניסעות המבוגרים, המתקיימות בעיקר בשעות היום, הן ניסעות יומיומיות, כנתיבים קבועים, בעיקר לצורכי עבודה.

נטילת סיכונים הינה גורם עיקרי למעורבות נהגים בתאונות. **נטילת סיכון** פירושה התנהגות המגבירה את ההסתברות לתאונה. בבדיקת הקשר בין נהיגה מסוכנת וגיל, נמצא כי נהיגה מסוכנת ונטולת רסן, מקושרת יותר לגיל הצעיר. אוכלוסיית הנהגים הצעירים נוטה לחפש אתגרים וסיכונים במתכוון, היא מתאפיינת בתחושות של שליטה מדומה והעדר מגבלות. אוכלוסיה זו נוטה להשתמש בנהיגה כבסיס לפורקן רגשי וכאפיק לביטוי רגשי.

פעילות 1 :

מטרת השיעור: התלמידים יבינו את השפעת האלכוהול על יכולת האדם לנהוג ברכב.
מהלך השיעור: הילדים יתבקשו להציג את ההשפעות של שתיית אלכוהול על יכולת הנהיגה, וההשלכות האפשריות של נהיגה תחת השפעת אלכוהול.

פעילות 1: ערכו דיון קצר לגיבוש רשימה של השפעות האלכוהול שיוצגו להלן ורשמו אותן על הלוח:

1. אלכוהול **מרדים**.
1. אלכוהול **מאריך את זמן התגובה** של הנהג ופוגע בשיקול הדעת.
1. אלכוהול **משבש את הראייה** (טשטוש, היצרות שדה הראייה וחשיפה רבה לסנזור).
1. אלכוהול מגביר את הנטייה **ליטול סיכונים** בנהיגה.
1. אלכוהול גורם **לתאונות דרכים**.

סדנה

חלקו את הכיתה לקבוצות בנות 4-5 תלמידים, והטילו עליהם מטלות:
קבעו כי משך הזמן לביצוע מטלות אלה, לא יפחת מ-15 דקות.

- קבוצה א'** תחבר 5 סיסמאות קצרות (בנות עד 7 מילים), המעודדות להימנע מנהיגה תחת השפעת אלכוהול.
- קבוצה ב'** תעלה על הכתב שיחה בין שני חברים: האחד מצהיר על כוונתו לשתות אלכוהול במסיבה מתוכננת, אף על פי שהוא יגיע אליה ברכב, והאחר יעלה בפניו נימוקים נגד כוונתו זו.
- קבוצה ג'** תכין תוכנית לפעילות בית ספרית בנושא מניעת נהיגה תחת השפעת אלכוהול.
- קבוצה ד'** תציע עקרונות תוכנית לפעילות ציבורית שמטרתה מניעת נהיגה תחת השפעת אלכוהול (תוך שימוש במדיה, ברשויות וכדומה).
- קבוצה ה'** תחבר סינופסיס (תקציר) לסרטון הסברה בנושא מניעת נהיגה תחת השפעת אלכוהול.

א. הצגת העבודות

נציג מכל קבוצה יציג את תוצרי קבוצתו, שיהוו מוקד לדין כיתתי קצר:

קבוצה א' - סיסמאות

הסיסמאות תבטאנה את המסרים האלה:

1. התבונה שבהימנעות מוחלטת משתייה, אם קיימת כוונה לנהוג בזמן הקרוב.
2. מי שנוהג איננו שותה ומי ששותה איננו נוהג.
3. הנזקים הנגרמים ליכולת הנהיגה של מי ששתה.
4. העדפה חברתית של מי שאיננו שותה לפני נהיגה.
ועוד.

קבוצה ב' - שיחה

בשיחה יוצגו:

1. הנזקים שעלולים להיגרם למי שנוהג תחת השפעת אלכוהול, לסביבתו ולחבריו (סכנת התאונה).
2. איום בסנקציה חברתית, למשל, סירוב להצטרף לנסיעה אם יש בכוונת הנהוג לשתות לפני שהוא ואוחז בהגה.
ועוד.

קבוצה ג' - תוכנית בית ספרית

הצעת התוכנית תכלול:

1. דיונים בכיתות.
2. המחזה או הפקת סרטון בנושא.
3. שילוט בית ספרי.
4. מינוי צוותי השפעה שיאתרו שותים ונהגים מועדים וישפיעו עליהם להימנע מכך.
ועוד.

קבוצה ד' - עקרונות תוכנית לפעילות ציבורית

התוכנית תכלול:

1. תקופת פעילות בנושא שתיפתח בהכרזה של אישיות ציבורית.
2. מאמרים ותשדירי שירות במדיה האלקטרונית והכתובה.
3. פרסום חוצות.
4. כבית הספר - יום למניעת שתיית אלכוהול, בהדגשת ההיבט של נהיגה ואלכוהול.
ועוד.

קבוצה ה' - סרטון הסברה

הסרטון יציג:

1. לחץ חברתי חיובי ולחץ חברתי שלילי בנושא האלכוהול.
2. השוואה בין נהיגה של נהג שתוי לבין נהיגה של מי שאיננו שתוי.

סיכום השיעור

הסיכום יתבסס על פעילות 1:

ערכו דיון קצר לגיבוש רשימה של השפעות האלכוהול שיוצגו להלן ורשמו אותן על הלוח:

1. אלכוהול מרדים.
  2. אלכוהול מאריך את זמן התגובה של הנהג ופוגע בשיקול הדעת.
  3. אלכוהול משבש את הראייה (טשטוש, היצרות שדה הראייה וחשיפה רבה לסנור).
  4. אלכוהול מגביר את הנטייה ליטול סיכונים בנהיגה.
- אלכוהול גורם לתאונות דרכים. על מספר מסרים והיגדים בולטים, אשר ייבחרו מתוך עבודת הסדנאות. מסרים אלה יחדדו את המודעות של התלמידים בנוגע לסכנות הטמונות בנהיגה תחת השפעת אלכוהול. בנוכח מכל מה שעלה בעבודה הכיתתית תעלה המסקנה בדבר הצורך להימנע לחלוטין משתיית אלכוהול לפני נהיגה.

פעילות 2

יתקיים דיון כיתתי בנושא תאונות דרכים, שבהן מעורבים נהגים צעירים ויערך ניתוח של הגורמים לתאונות. המטרה - ללמוד מטעויות של אחרים ולעצב עמדות התומכות בהתנהגות בטיחותית ובהימנעות מהתנהגות מסוכנת בדרכים.

מבנה השיעור במליאת הכיתה

1. המורה יציג בקצרה שני דיווחים משטרתיים לגבי שתי תאונות דרכים שהיו מעורבים בהן נהגים צעירים (הדוחות מצורפים בנספח; כדאי לצלם אותו ולחלקו לתלמידים).
2. המורה ישאל את התלמידים מהם, לדעתם, הגורמים לכל אחת מהתאונות המתוארות, וזאת מעבר לדיווח הרשמי הקצר של המשטרה.
3. המורה ירשום על הלוח את הצעות התלמידים (כדאי לחלק את הרשימות על הלוח לפי טורים/נושאים; לדוגמה: גורם אנושי, גורמי דרך, גורמי רכב, אי שמירה על תקנות התעבורה, לילה/עייפות, אלכוהול ועוד).
4. המורה ישאל את התלמידים מהו לדעתם הגורם המשותף לשתי התאונות המתוארות (נהגים צעירים לא מיומנים, אווירת "מסיבה", "רונדו", השפעתם השלילית של החברים והאווירה בתוך הרכב על הנהגים).

1. דיון בקבוצות

1. מה הם המאפיינים של נהיגת צעירים?
(חוסר ניסיון בנהיגה, אי-הימנעות ממצבים מסוכנים בדרך, השפעת החברים, רצון להרשים). מהי מידת ההשפעה של השעה ביממה, העייפות, מזג האוויר, העומס בדרך וכדומה?
2. כיצד ניתן להשפיע על נהיגת הצעירים ולהפוך אותה לנהיגה אחראית ומתונה בהתאם לדרישות של תקנות התעבורה ובהתאם לתנאי הדרך והסביבה?
3. מה הם הגורמים העשויים להשפיע באופן רצוי על התנהגותם של נהגים צעירים, וכיצד ניתן להביאם לידי ביטוי? (המשטרה, מורים לנהיגה, בית הספר, תנועות הנוער ועוד).

2. סיכום במליאת הכיתה

1. כל קבוצה תרשום על בריסטול את המלצותיה.
2. נציג מכל קבוצה יציג לפני מליאת הכיתה את הבריסטול ויקרא את ההמלצות.
3. המורה ירשום על הלוח סיכום של המסקנות וההמלצות.

נספח:

דוחות תאונה של המשטרה

1. תאונה קטלנית בכביש הגישה ליישוב הזורעים

השעה: 22:00

מקום ההתרחשות: כביש הגישה למושב הזורעים

המקרה: "רנו" מסחרית שנסעה מצפון לדרום לכיוון הכניסה למושב, איבדה שליטה והתהפכה.

תוצאות התאונה: שני הנוסעים שישבו במושב האחורי ולא היו חגורים בחגורת הבטיחות נזרקו מהרכב. הנוסע שישב בצד ימין נפל על הקרקע ונפצע קל, ואילו הנוסע שישב בצד שמאל נפל על אבן ונהרג. הנהג והנוסע שישב לידו במושב הקדמי היו חגורים ונפצעו קל.

פרטי נהג המסחרית: נהג חדש בן 18, לא מעורב בתאונות קודמות, ללא הרשעות קודמות.

פרטי הנוסע שנהרג: בן 18, ישב במושב האחורי בצד שמאל ולא היה חגור בחגורת בטיחות.

מאפייני התאונה:

- חוסר התמצאות בדרך ובתמרורים (נהג חדש)
- איבוד שליטה והתהפכות
- מוות כתוצאה מהזרקות מהרכב החוצה בשל אי חגירת חגורת בטיחות.

2. תאונה קטלנית בדרך השלום באבו גוש

השעה: 01:00

מקום ההתרחשות: בדרך השלום באבו גוש

המקרה: "מזדה" פרטית שנסעה מכיוון "נווה אילן" לכיוון ירושלים איבדה שליטה, סטתה שמאלה, עלתה על המדרכה והתנגשה בעץ.

כתוצאה מהתאונה שני נוסעים שישבו מאחור נהרגו, הנהג נפצע באורח אנוש ונפטר כמה ימים אחר-כך, ושני נוסעים אחרים נפצעו קל (אחד ישב ליד הנהג והשני מאחור, בצד שמאל, שניהם היו חגורים בחגורת בטיחות).

פרטי נהג הפרטית: בן 18, נהג חדש, לא מעורב בתאונות קודמות, ללא הרשעות קודמות.

גרסת הנוסע שישב ליד הנהג: "ישבנו במסעדה באבו גוש, אכלנו שם ועישנו נרגילות, לא שתינו משקאות אלכוהוליים ולא לקחנו סמים. כשנסענו בתוך אבו גוש ישבתי ליד הנהג, הנהג הפעיל את הרדיו דיסק בעוצמה, והמוזיקה תרמה לאווירה. הנהג האיץ, איבד שליטה וסטה שמאלה, איבדתי את ההכרה לכמה שניות, וכשהתעוררתי הבחנתי שאנחנו בתוך העצים".

על פי עדות התלמידים הנסיעה לאבו גוש הייתה לאחר מסיבת סיום של תלמידי כיתה י"ב ולאחר שהם נסעו ב"רונדו" ביישובם.

מאפייני התאונה:

- תאונה עצמית
- מהירות בלתי סבירה בעקומה
- תנאי דרך קשים